

राज्य सरोवर संवर्धन योजनेतर्गत
ठाणे महानगरपालिका हड्डीतील तुर्फपाडा
तलाव (फेज-२) संवर्धन प्रस्तावास तत्वतः
मान्यता व निधी वितरित करण्याबाबत .

महाराष्ट्र शासन
पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: रासयो-२०२४/प्र.क्र.५८/आस्थापना (अ)
नवीन प्रशासन भवन, १५ वा मजला, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मादाम कामा मार्ग, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : २७ फेब्रुवारी, २०२४.

वाचा :- १) पर्यावरण विभाग शासन निर्णय क्र.इएनव्ही २००८/प्र.क्र.६९/तां.क.३, दि.२७.०८.२००८
२) आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका, जि. ठाणे यांचे दि.१०.१०.२०२३ रोजीच्या पत्रान्वये प्राप्त प्रस्ताव.
३) सुकाणू समितीच्या दिनांक ३१.१०.२०२३ रोजीच्या बैठकीचे इतिवृत्त.

प्रस्तावना -

राज्यातील तलाव, सरोवरे व मोठे जलाशय यांचे पर्यावरणीयदृष्ट्या संवर्धन करण्यासाठी राज्य शासनाने राज्य योजनेतर्गत राज्य सरोवर संवर्धन योजना सन २००६-०७ या आर्थिक वर्षापासून सुरु केली आहे. या योजनेतर्गत सर्वसाधारणपणे खालील कामांचा समावेश होतो.

१. तलावाच्या पाण्याचे प्रदूषण करणारे झोत निश्चित करून प्रदूषण रोखण्यासाठी उपाययोजना करणे.

२. तलावात साचलेला आवश्यक घातक व औरंगॅनीक गाळ काढणे.

३. तलावाची गुणवत्ता टिकविण्यासाठी,

अ. तलावातील अनावश्यक व उपद्रवी वनस्पती नष्ट करून त्यांची वाढ नियंत्रणात आणण्यासाठी उपाययोजना करणे.

ब. तलावातील जैविक प्रक्रियेव्वारे तलावातील पाण्याची गुणवत्ता सुधारणे.

क. किनारा सौंदर्याकरण, हरित पटटा विकसित करणे, कुंपण घालणे, मनोरंजनासाठी बालोद्यान, नौकाविहार, कमी किंमतीची स्वच्छतागृहे इ.

४. जनसहभाग व जनजागृतीसाठी कार्यक्रम तसेच प्रदूषण रोखण्यासाठी रथानिक परिस्थितीनुसार करावयाच्या उपाययोजना.

या योजनेतर्गत सन २०२३-२४ या आर्थिक आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका, जि. ठाणे यांच्यामार्फत सादर तुर्फपाडा तलाव (फेज-२) संवर्धन प्रस्तावास तत्वतः मान्यता व त्यानुषंगिक निधी मुक्त करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

राज्य सरोवर संवर्धन योजनेतर्गत आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका यांच्यामार्फत सादर तुर्फपाडा तलावाचे पर्यावरणीयदृष्ट्या संवर्धनाच्या प्रस्तावावर सुकाणू समितीच्या दि.३१.१०.२०२३ रोजीच्या बैठकीत चर्चा करण्यात आली व सदर बैठकीच्या इतिवृत्तातील निर्णयाच्या अधीन राहून रुपये ३,३०,००,०००/- (रुपये तीन कोटी तीस लक्ष फक्त) मर्यादेत तत्वतः मान्यता देण्यात येत आहे. सदरपैकी प्रथम हप्त्यापोटी रु.

१,००,००,०००/- (रुपये एक कोटी फक्त) इतका निधी आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका, जि.ठाणे यांना वितरित/मुक्त करण्यास या शासन निर्णयाद्वारे खालील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून मान्यता देण्यात येत आहे.

- तुर्फपाडा तलाव संवर्धनाच्या (फेज १ मध्ये) शासनामार्फत वितरित केलेला निधी व स्थानिक संस्थेचा हिस्सा पूर्णपणे खर्च झाल्याबाबत उपयोगिता प्रमाणपत्र, भौतिक प्रगती अहवाल, वित्तीय प्रगती अहवाल, सद्यस्थितीतील पाण्याचे गुणवत्ता अहवाल व तलावाचे सद्यस्थितीतील छायाचित्रे शासनास सादर करावे.
- राज्य सरोवर संवर्धन योजनेतर्गत दि.२७.०८.२००८ रोजीच्या शासन निर्णयातील मार्गदर्शक सूचनांनुसार विहित नमून्यात सविस्तर प्रकल्प अहवाल सादर करावा. तुर्फपाडा तलाव संवर्धनाच्या फेज २ मध्ये प्रस्तावित करण्यात येणारी कामे ही फेज-१ मधील मंजूर केलेल्या कामांची पुनरावृत्ती असू नये.
- राज्य सरोवर संवर्धन योजनेतर्गत दि.२७.०८.२००८ रोजीच्या शासन निर्णयातील मार्गदर्शक सूचनांनुसार विहित नमून्यात सविस्तर प्रकल्प अहवाल सादर करावा.
- स्थानिक संस्थेचा हिस्सा जमा करण्याबाबतचा ठराव, तलाव संवर्धनाचे काम पूर्ण झाल्यावर त्याची देखभाल दुरुस्तीबाबत ठराव सादर करावे.
- तलाव संवर्धनाच्या सुधारित सविस्तर प्रकल्प अहवालात तलाव सुशोभिकरण व कॉक्रीटीकरणावर भर असलेली कामे जसे-Compound wall, Retaining wall, Approach road, Entrance gate, विसर्जन घाट इ. तसेच जास्त देखभालीची (Operation and Maintenance) आवश्यकता असलेली कामे जसे Garden, Aerators cum fountains व Monuments इ. अशा कामांचा समावेश करण्यात येऊ नये. त्याएवजी तलाव संवर्धनाच्या मुख्य कामांसह वनीकरण, सोलार पथदिवे, बॅचेस बसविणे, निर्माल्यकलश अशी कामे अंतर्भूत करावी. तसेच प्रस्तावित कामांची Core Work व Non-Core Work मध्ये विभागणी करावी. केंद्रीय पर्यावरण व वन विभागामार्फत निर्गमित मार्गदर्शक सूचनांनुसार Non-Core Work जसे (घाट बांधणे, गार्डन, पाथ वे, बॅच बसविणे, सोलार लँप बसविणे) इ कामांसाठी लागणारा निधी २५ % पेक्षा जास्त नसावा.
- प्रस्तावित कामांमध्ये GST, Centage charge/Contingency Charge अशा विविध बाबी अंतर्भूत असल्याचे निर्दर्शनास येते. परंतु सदर योजनेतर्गत केवळ GST अनुज्ञेय आहे.
- वनीकरण(Tree plantation/ Afforestation) करतांना स्थानिक झाडांच्या लागवडीसह शासनाचे विविध अभियान/ उपक्रम यांची उद्दिष्ट्ये साध्य होतील-जसे Bomboo Mission, Miyawaki Plantation अशा पद्धतीने वनीकरण करण्यास प्राधान्य देण्यात यावे. तसेच जमिनीची धूप रोखण्यासाठी आणि काही प्रमाणात नैसर्गिकरित्या जलशुद्धीकरणासाठी वाळा)Vetiver(, कर्दळी)Canna(,शेवगा) Moringa (इ .स्वरूपाच्या वनस्पतींची लागवडीचा समावेश करण्यात यावा.

उपरोक्त नुसार तलाव संबंधित सुधारित सविस्तर प्रकल्प अहवाल विभागास सादर करावा. तदनंतर त्यानुषंगाने प्रशासकीय मान्यतेसह अंतिम मान्यता देण्याची कार्यवाही शासन स्तरावर करण्यात येईल.

२. या शासन निर्णयान्वये वितरित केलेला निधी, प्रस्तावास प्रशासकीय मान्यतेसह अंतिम मान्यता प्राप्त झाल्यानंतरच खर्ची करण्याची दक्षता आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका, जि. ठाणे यांनी घ्यावी.

३. सदर प्रयोजनार्थ होणारा खर्च हा “मागणी क्र. यू-४, ३४३५ परिस्थितिकी व पर्यावरण ०४, प्रदूषण प्रतिबंध व नियंत्रण, १०३, वायू व जल प्रदूषण प्रतिबंध, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना -राज्य योजनांतर्गत योजना, (०२), पर्यावरण प्रतिबंध, (०२) (०७), राष्ट्रीय सरोवर संवर्धन योजना (३४३५ ०१८२), ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर)” या मुख्य- लेखाशिर्षाखाली सन २०२३-२४ या वर्षासाठीच्या मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा व त्याच लेखाशिर्षाखाली वर्गीकृत करण्यात यावा.

४. आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका, जि. ठाणे यांना प्रथम हप्त्यापोटी अदा करावयाची रु. १,००,००,०००/- (रुपये एक कोटी फक्त) एवढी रक्कम अधिदान व लेखाधिकारी यांच्यामार्फत कोषागारातून काढून आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका, जि. ठाणे यांना अदा करण्यासाठी श्री. किशोर मो. सोईतकर, कार्यासन अधिकारी, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून व श्री. सु.कि. निकम, सहसचिव, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, मंत्रालय यांना नियंत्रक अधिकारी म्हणून प्राधिकृत करण्यात येत आहे. त्यांनी आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका, जि. ठाणे यांना रुपये १,००,००,०००/- (रुपये एक कोटी फक्त) अधिदान व लेखाधिकारी कार्यालय, मुंबई येथून स्वतंत्र धनादेशाद्वारे वितरित करण्याची कार्यवाही करावी.

५. प्रस्तूत शासन निर्णय वित्त विभागाच्या शासन परिपत्रक क्रमांक अर्थसं-२०२३/प्रक्र.४०/अर्थ-३, दिनांक १२ एप्रिल, २०२३ अन्वये प्रशासकीय विभागास प्रदान केलेल्या अधिकारानुसार तसेच त्यातील अटी व शर्तीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे. प्रमाणित करण्यात येते की, सदर दिनांक १२ एप्रिल, २०२३ रोजीच्या शासन निर्णयाच्या परिशिष्टातील अनु.क्र. २ व ९ मधील अटींची पूर्तता होत आहे.

I) वित्त विभागाच्या उपरोक्त परिपत्रकाच्या परिशिष्टातील अनुक्रमांक ९ मधील ३१ वेतनेतर सहायक अनुदाने या बाबीखालील खर्च करण्यास विभागाला अधिकार प्राप्त झाले असून सदर परिपत्रकातील नमूद अटींची पूर्तता करण्यात आली आहे.

II) वित्त विभागाच्या उपरोक्त परिपत्रकाच्या परिशिष्टातील अनुक्रमांक १,३,४,५,६,७ व ८ या प्रकरणी लागू नाही. तसेच सदर परिशिष्टातील अनुक्रमांक ४ बाबत नमूद करण्यात येते की ही योजना केंद्र पुरस्कृत बाह्य सहाय्यत योजना नाही.

III) वित्त विभागाच्या उपरोक्त परिपत्रकाच्या परिशिष्टातील अनुक्रमांक २ च्या अनुषंगाने नमूद करण्यात येते की, सदर योजनेच्या स्वरूपात अथवा व्याप्तीमध्ये कसलाही बदल करण्यात आलेला नाही. तसेच परिशिष्टातील अ.क्र.९ संदर्भातील तपासणी सूचीमधील अनुक्रमांक १,२,३ व ४ मध्ये नमूद करण्यात आलेल्या अटींची पूर्तता होत आहे. तसेच सदर अनुक्रमांक ९ संदर्भातील तपासणी सूचीमधील अनुक्रमांक ५ ते १० या प्रकरणी लागू नाही.

६. या शिवाय वित्त विभागाच्या शासन परिपत्रक क्रमांक संकीर्ण २०१६/प्र. क्र.३१/कोषा.प्रशा-५, दिनांक १०.०५.२०१६ अन्वये अनुक्रमांक “अ” मधील खालील बाबींची पूर्तता होत आहे.

१) विभागास प्रदान वित्तीय अधिकाराबाबत वित्त विभागाच्या शासन परिपत्रक क्र अर्थस २०१८/प्र.क्र.६९/अर्थ-३ दिनांक ०२.०४.२०१८ मधील परिच्छेद क्र.६ (अ) नुसार रु.५ कोटी पर्यंतच्या अनावर्ती योजनेच्या खर्चास प्रशासकीय मान्यता देण्याचे अधिकार प्रशासकीय विभागांना आहेत.

२) तुर्फपाडा तलावाच्या (फेज-२) संवर्धनासाठी रु. १,००,००,०००/- (रुपये एक कोटी फक्त) इतका निधी प्रस्तुत शासन निर्णयाब्दारे वितरित करण्यात येत आहे. सदरनुसार देण्यात येणारे अनुदान सर्वांत आहे. त्यानुसार सदर वितरित केलेला निधी खर्च झाल्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र विभागास सादर केल्यानंतर निधीचा पुढील हप्ता वितरित करण्याच्या शर्तीसह वितरित करण्यात येत आहे.

३) “मागणी क्र.यु-४, ३४३५-परिस्थितीकी व पर्यावरण, ०४, प्रदूषण प्रतिबंध व नियंत्रण, १०३, वायू व जल प्रदूषण प्रतिबंध, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-राज्य योजनांतर्गत योजना, (०२) पर्यावरण प्रतिबंध (०२) (०७) राष्ट्रीय सरोवर संवर्धन योजना (३४३५ ०१८२) ३१, सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)”या मुख्य लेखाशिर्षाखाली कोणतेही संक्षिप्त देयक प्रलंबित नाही.

४) आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका, जि. ठाणे यांच्याकडून पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभागास कोणतेही येणे बाकी नाही.

५) तसेच उपरोक्त शासन निर्णयाच्या अनुक्रमांक “अ” मधील क्रमांक ६,७,८ व ९ येथील बाबी लागू नाहीत.

७. सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या संमतीने अनौपचारिक संदर्भ क्र.३०/१४७२, दि.१८.०९.२०२४ व वित्त विभागाच्या संमतीने, वित्त विभाग अनौपचारिक संदर्भ-३१/२०२४/व्यय-१६, दि.३१.०९.२०२४ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०२२७१४३५५८२५०४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सु. कि. निकम),
सह सचिव, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग
महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राज भवन, मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्री (पर्यावरण व वातावरणीय बदल) यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
४. प्रधान सचिव (पर्यावरण व वातावरणीय बदल), मंत्रालय, मुंबई
५. प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. सह सचिव, पर्यावरण व वातावरणीय बदल, मंत्रालय, मुंबई.
८. आयुक्त, ठाणे महानगरपालिका, जि. ठाणे.
९. महालेखापाल (लेखापरिक्षा) १. महाराष्ट्र मुंबई-४०००२०.
१०. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१, महाराष्ट्र, मुंबई- ४०००२०.

११. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-२, महाराष्ट्र, नागपूर.
१२. महालेखापाल (लेखापरिक्षा) २. महाराष्ट्र, नागपूर.
१३. अधिदान व लेखाधिकारी, वांद्रे (पूर्व) मुंबई-४०००५१.
१४. अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई.
१५. निवासी लेखाधिकारी, मुंबई.
१६. संचालक, लेखा व कोषागरे, मुंबई.
१७. मुख्यलेखा परिक्षक, स्थानिक निधीलेखा, कोकण भवन, मुंबई.
१८. वित्त विभाग (कार्यासन क्रमांक व्यय-१६/अर्थसंकल्प-७), मंत्रालय, मुंबई.
१९. नियोजन विभाग, कार्यासन क्र. १४७२, मंत्रालय, मुंबई.
२०. रोखशाखा, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, मंत्रालय, मुंबई.